

Sein und Zeit - překlad

Rád bych tuto myšlenku konfrontoval s tím, co sám Heidegger zvolil jako předběžné východisko svého díla. Heidegger hned na počátku svého *Bytí a času* soustřeďuje čtenáře na otázku po smyslu bytí, ale hned se pouští do zkoumání „formální struktury“ této otázky a dokonce otázky vůbec, a zůstává zprvu jen u tázání po jsoucím. Říká (7494, s. 20): „Každé tázání je hledání. Každé hledání je předběžně vedeno tím, co hledá. Tázání je poznávající hledání jsoucna, co se týče toho, že a jak je. Poznávající hledání se může stát „prohledáváním“ (zkoumáním), totiž odhalujícím určováním toho, po čem se ptáme.“ Čtenář filosofického spisu, jakým je v našem případě překlad Heideggerova „Bytí a času“, jistě bude při čtení hledat, a jistě bude veden tím, co hledá. Ale upadne do těžkého omylu, když se nechá vést především nebo dokonce pouze tím, co už ví a co nyní v českém textu chce na základě prohledávání najít a odhalujícím způsobem určit. To, čemu musí čtenář svěřit vedení svého hledání a zkoumání, nemůže už na počátku mít jako něco, co tu před ním leží jako danost. Smysl tohoto filosofického díla v původní verzi, stejně jako smysl jeho českého překladu, tu prostě nikdy není, ale musí se vždy znovu rodit, vždy znovu stávat, a to za pomoci a prostřednictvím aktivně čtoucího a nejsoucímú smyslu díla otevřeného a k dispozici se dávajícího myslícího čtenáře.

Byl bych nerad, kdyby tomu, co jsem řekl, někdo chtěl rozumět jako pokusu o rozostření a roztřepení každého textu v závislosti na chuti a nechuti, náladě a možná přímo svévoli čtenáře. To, že filosofický spis může být čten různě, má zajisté své meze, asi tak, jako může být různě interpretováno nějaké hudební nebo dramatické apod. dílo. Tak, jako žádná interpretace hudebního díla nemůže být označena jako ta jediná správná, tak ani interpretace filosofického díla není pouze jediná. Lze dokonce říci, že rozhodující pro takové různé interpretace není ani to, jak to myslel a interpretoval sám autor. Každé dílo – a zejména filosofické dílo – je pouhou stopou, šlépějí, a záleží na kvalitě stopaře, co všechno z ní vyčte. Metafora, které jsem tu užil, však zavádí. Živočich, který jakousi stopu po sobě zanechal, bývá pravidelně už pryč. Tak tomu je všude tam, kde jde o jsoucna, byť o živá, tj. pravá jsoucna. Ve světě ducha, ve světě myšlenek však jde o „stopy“ čehosi jakoby „živého“, co tu (ještě) nebylo a není, ale co teprve (a vždy znovu) přichází – a tyto stopy můžeme hledat, nacházet prohledávat či prozkoumávat pouze tak, že správně porozumíme stopám, které po sobě zanechávali ti, kdo tomu přicházejícímu (a tedy ještě ne-jeoucímú) šli už před námi vstříc. Ne všichni, kdo takto šli a jdou vstříc tomu, co není, ale co přichází, jsou stejně významní pro nás ostatní. Významnost jejich vstřícného usilování nemůže být objektivně stanovena bez ohledu na ty, kteří jdou nebo nejdou v jejich stopách, tj. na nás. Překlad Heideggerova velkého spisu se tak pro nás stává znovu výzvou, na kterou nemůžeme neodpovědět, neboť také mlčení a nezáměr je odpovědí či spíše pseudoodpovědí. Překladatelé nám tuto téměř sedmdesát let starou výzvu přetlumočili do češtiny jako výzvu samotného Heideggera. Ale protože Heidegger psal svůj spis rovněž jako odpověď na to, co chápal jako velkou výzvu naší době a naší evropské kultuře, musíme jeho text číst také s ohledem na to, jak této výzvě on sám porozuměl nebo neporozuměl. Právě v tom smyslu se může – a měl by se – překlad „Bytí a času“ stát událostí nejenom jednou provždy nastalou, nýbrž ještě dlouho do budoucna se dějící.

Francouzi měli po desetiletí přeloženu jen polovinu Heideggerova díla, a teprve pirátské a tedy (v civilizovaných podmínkách neprodejné) vydání jiného překladu vyvolalo vlastně až poměrně nedávno potřebu překladu dalšího, všeobecně dostupného, již třetího, ovšem jen druhého úplného. Český překlad vycházel ve velmi nepříznivých podmínkách po sešitech a samizdatově vyšla také polovina překladu vcelku. Normální knižní vydání, které nyní dostáváme do rukou, je

vskutku filosofickou událostí, nepochybně srovnatelnou s vydáním Patočkova překladu Hegelovy Fenomenologie ducha. Kritiky a diskuse ještě ukáží, o jak dobrý překlad tu jde. Chtěl bych však vyjádřit hluboké uspokojení také nad tím, jak ta kniha i po vnější stránce vypadá.

Vivant sequentes! Filosofických dluhů máme ještě stále dost. Jeden z největších byl nyní překladatelsky splacen. Díky za to!

(Praha, 960625-3.)